

زنان نیمی از کارگران کوره پزخانه ها هستند

باران محمدی

دوشنبه ۱۹ اسفند ۱۳۸۷

داستان همه برج های جهان از يك نقطه آغاز می شود، ... کوره پزخانه. و این داستان حکایت روزهای خاکستری کارگرانی است که با رنج و محنت و از روی اجبار خشت ها را به آجر تبدیل می کنند.

۱۵ کیلومتر دورتر از جنوب شرق تهران، جایی میان زباله و دود، خاک و خاکستر اجتماعی از کوره های سر به فلک کشیده در وسعتی بیش از ۱۲۰ هکتار خودنمایی می کند. بیش تر که دقت می کنی يك کوره را می بینی که در وسط زمینی به وسعت بیش از سه هکتار قرار گرفته است. وسعت این زمین ها گاهی به هشت هکتار هم می رسد که توسط دیوارهایی از هم جدا شده است و از آن سوی دیوار، محیط پیرامونی کوره پزخانه دیگر شروع می شود. اینجا محمودآباد است، انتهای جاده خاوران، نزدیک خاورشهر.

۱۷ کارگاه کوره پزخانه با قدمت بیش از ۵۰ سال که اکنون با قطع ۶۰ روزه گاز در ارتفاع پایین دست جاده خاوران آرام گرفته اند.

روبه روی کوره پزخانه مکان هایی برای زندگی کارگران تعبیه شده است، در محمودآباد این مکان ها در دو طبقه مجزا (هم سطح و فوقانی) حوالی محوطه میدان کوره پزخانه قرار می گیرند. این مکان ها متشکل از ۱۰ الی ۱۵ آلونکی است که با پارچه های مندرس و پتوهای سربازی پوشیده شده است. آلونک ها در راهروهایی باریک با سقف ریخته و خشت نما و کابل های برق آویزان از هرسو دریك ردیف به گونه ای قرار گرفته اند که باد از هرسو درهای آن را به هم می پیچاند. آلونک ها اتاق هایی ۹ متری هستند که از دو الی ۱۲ نفر در آن زندگی می کنند که معمولا توسط استادکارها در اختیار خانواده ها قرار می گیرد. کف راهرو تنها نقطه ای از مکان کوره پزخانه است که با موزاییک فرش شده و خارج از راهرو جز گل و لای چیز دیگری نمی بینی.

نرده های آهنی، پنجره های آلونک ها را تشکیل می دهند و فضای باز روبه روی آن ها که توسط ستون هایی آجری از یکدیگر جدا شده است این امکان را می دهد که از آنجا محیط اطراف کوره پزخانه را به تماشا بنشیني.

راننده، کمک راننده، کوره چین، سرکارگر، کوره سوز، آجردار، چرخکش، انبارزن، قالب کش، گل ساز، قالب دار، کمک کوره سوز، زغال کش، بار جمع کن، عمله مزدی، پاچرخکش، منشی و دفتردار از جمله شغل های موجود در يك کوره پزخانه است.

۳۰ درصد کارگران يك کوره پزخانه سنتی، دایمی و ۷۰ درصد آن فصلی هستند، قالب کش، گل ساز، بار جمع کن و قالب دار شغل هایی است که کارگران فصلی می توانند داشته باشند.

کارگران فصلی، هزاری خشت می زنند، یعنی هر يك هزار قالب خشت که تحویل کارفرما می دهند دستمزد می گیرند. تا سال گذشته کارفرمایان برای هر هزار خشت پنج هزار تومان به کارگران می دادند اما امسال با گران شدن آجر این دستمزد تا مرز ۹ هزار تومان هم رسید. هر خشت آجر دو کیلو است اما به دلیل این که کارفرماها آجرها

را تندی می فروشند و کارگران را مجبور می کنند که هر خشت را دو کیلو و نیم بگیرند. پیمان دسته جمعی کارگران کوره پزخانه که در قالب فصل هفتم قانون کار با حضور نمایندگان کارگری و کارفرمایی و مسئولان وزارت کار تدوین شده، کارفرمایان را مجاب کرده که از هر چهار نفر کارگری که به خدمت می گیرند يك نفر آنان زن باشد اما در حال حاضر از هر دو کارگر کوره پزخانه يك نفر آن زن است.

طبق این پیمان زنان تنها می توانند بار جمع کن باشند اما در حال حاضر به جز گل ساز، زنان در مشاغل «قالب کشی» و «قالب داری» نیز به کار گرفته می شوند. کوره چین و کوره سوز استاد همه کارگران کوره پزخانه است و قالب دارها حداکثر ۱۶ ساعت و حداقل ۱۲ ساعت باید کار کنند. در هر حال کارگران در این کوره ها مشغول به کار می شوند اما زمان حضور بازرسان سازمان تامین اجتماعی تنها نام عده محدودی از آنان در فهرست بیمه ای این سازمان قرار می گیرد. به گفته رئیس انجمن های صنفی کارگران کارخانجات آجرسازی، زمانی که بازرسان این سازمان برای بازرسی مراجعه می کنند برخی کارفرمایان کارگران را مجبور کرده اند که از چشم بازرسان خود را پنهان کنند. در غیر این صورت این کارگران اخراج می شوند.

از هر خانواده تنها يك نفر بیمه می شود

غلامرضا عباسی می گوید: «بیش تر کارگران فصلی با اعضای خانواده خود به کوره پزخانه ها مهاجرت می کنند و به کار گرفته می شوند اما متأسفانه در فهرست بیمه تامین اجتماعی تنها يك نفر از هر خانواده بیمه می شود.» او خاطر نشان می کند: «طبق پیمان دسته جمعی کارگران کوره پزخانه، این کارگران باید هفت ساعت و ۲۰ دقیقه کار کنند اما در حال حاضر شرایط به گونه ای است که ساعت کار می کنند.»

او ادامه می دهد: «در پنج سال گذشته رکود در بسیاری در کوره پزخانه ها حاکم بود و کارفرما هر چه تولید می کرد نمی توانست تولیدات خود را به نرخ معمول به فروش برساند و مجبور به فروش آن به زیر نرخ معمول بود یعنی اگر قیمت هر تن آجر ۱۲ هزار تومان تمام می شد، آن را ۹ هزار تومان می فروخت و همین موضوع روی دستمزد کارگران اثر منفی گذاشت.»

دولت نظارتی بر کوره پزخانه ها ندارد

«بر اساس مفاد پیمان دسته جمعی کارگران کوره پزخانه، کارفرما باید به هر چهار نفر يك اتاق ۱۲ متری و به هر خانوار چهار نفره يك آشپزخانه بدهد.»

اوایل انقلاب که نظارت دولت بیش تر بود این گونه اقدامات صورت می گرفت اما در حال حاضر آشپزخانه از محل زندگی کارگران حذف شد و نظم و انضباط در خصوص دسته بندی افراد نیز از بین رفته است.»

رئیس انجمن های صنفی کارگران کارخانجات آجرسازی با بیان مطلب فوق یادآوری می کند: «رختشویخانه، حمام و سرویس های بهداشتی که بر اساس مفاد پیمان دسته جمعی باید با ضوابط خاص و تعیین شده در اختیار کارگران قرار می گرفت نیز حذف شده است.»

عباسی می گوید: «در حال حاضر نه تنها سرویس های بهداشتی و حمام برای کارگران احداث نشده است بلکه حتی شرایط اوایل انقلاب نیز حفظ نشده و روز به روز شرایط بهداشتی این کارگران در حال وخیم تر شدن است.»

دستمزدها منصفانه نیست

مشکلات بیمه ای کارگران، عدم پرداخت حق بیمه توسط کارفرمایان و نبود ثبات در پرداخت دستمزدها از جمله مشکلات اصلی کارگران کوره پزخانه است. عباسی می گوید: «ماه گذشته کارگری که ۴۰ سال از عمرش را در کوره پزخانه کار کرده بود به علت بیماری فوت کرد اما به دلیل این که کارفرما حق بیمه او را به صورت منظم پرداخت نکرده بود هیچ مستمری ای به خانواده این کارگر تعلق نگرفت.»

محمود آباد بهشت کارگران کوره پزخانه

در حال حاضر کوره پزخانه های استان تهران در شش منطقه دسته بندی شده اند که این شش منطقه دارای تشکلات کارگری نیز هستند. مناطق پاکدشت، قرچک و پیشوا و جوادآباد، محمودآباد (در جاده خاوران)، اسماعیل آباد (دولت خان)، یافت آباد و شمس آباد شش منطقه موجود می باشند. به گفته عباسی، رییس انجمن های صنفی کارگران کارخانجات آجرسازی محمودآباد در جاده خاوران، بهشت کارگران کوره پزخانه است چرا که در دیگر مناطق اتاق ها شبیه اصطبل هایی است که در آن همه جور کارگر یافت می شود؛ زن باردار، کودک دو ساله، جوان ۲۵ ساله، پیرزن و پیرمرد ۶۰ الی ۷۰ ساله اما در آجرسازی محمود آباد وضع تا حدی بهتر است.

باران محمدی- ۱۸ اسفند ۱۳۸۷

کانون زنان ایرانی